

збору та використання інформації, а контроль з боку незалежних інституцій допоможе запобігти зловживанням. Таким чином, дотримання прав людини в умовах цифрової війни має залишатись невід'ємною частиною правової стратегії держави.

Список використаних джерел

1. Лизанчук В.В. Інформаційна безпека України: теорія і практика: підручник. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. 725 с.

2. Кудінов В.А., Яровий К.В. Інформаційне забезпечення правоохоронної діяльності: навч.-практ. посіб. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2024. 120 с.

3. Крайнов В.О., Маланчук М.Ф., Грозовський Р.І. Методика оцінки ефективності комплексної системи захисту інформації автоматизованих інформаційних систем органів військового управління. К.: НУОУ, *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони*, 2020р. №1(37). С. 103-106.

Марченко Карина Олександрівна,
*курсант навчально-наукового інституту
поліцейської діяльності Національної
академії внутрішніх справ*

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОБМЕЖЕННЯ ДОСТУПУ ДО ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У зв'язку з новими викликами, що постали в умовах воєнного стану є необхідним перманентно враховувати та переглядати інформацію, розповсюдження якої може бути причиною смертельної небезпеки для життя та здоров'я людей, а також становити загрозу територіальній цілісності держави. Відкритість функціонування органів влади підвищує їх ефективність, а систематичний громадський нагляд є гарантією справедливого розподілу ресурсів. Фактично, держава оперує величезним обсягом критично важливої інформації, тому потрібні чіткі норми, що визначатимуть її обіг як у мирний час, так і особливо в умовах воєнних дій, що і зумовлює актуальність теми дослідження.

Внаслідок збройної агресії росії проти України, нашій державі довелося вдатися до обмежень у доступі до певних документів та інформації. Такі заходи було прийнято заради забезпечення захисту національних інтересів та збереження територіальної цілісності країни. Доцільно в даному аспекті зазначають І.І. Голубенко та А.Г. Саградян: «Це дозволяє державі взяти під контроль інформаційний простір та забезпечити захист національних інтересів. Проте, разом з тим, подібні заходи можуть значно обмежити доступ громадян до публічної інформації. Це може відбуватися через обмеження доступу до деяких інформаційних джерел, а також шляхом введення комендантської години» [1, с. 145]. Тому відправною точкою для законного обмеження доступу до інформації є врахування принципу презумпції відкритості публічної інформації.

У ч. 2 ст. 1 ЗУ «Про доступ до публічної інформації» визначено, що публічна інформація є відкритою, за винятком випадків, передбачених законодавством [2].

Відповідно до приписів ч. 2 ст. 64 Конституції України, в умовах воєнного часу допускається обмеження деяких конституційних прав та свобод громадян. Насамперед, це стосується права вільно збирати, зберігати, застосовувати та поширювати інформацію у будь-який спосіб [3]. Як вже було сказано вище, можливість доступу до інформації може бути обмежена в період воєнного стану, насамперед для гарантування національної безпеки та цілісності території країни. Наприклад, прямо заборонено розповсюдження відомостей щодо поставок, транспортування зброї, озброєння та боєприпасів в Україну. Аналогічно під заборону знаходиться поширення даних про переміщення, дислокацію Сил оборони України та інших військових формувань, які діють відповідно до українського законодавства. При цьому «доступ до відомостей щодо екологічного стану, якості харчів та предметів щоденного вжитку неможливо обмежити, зважаючи на умови воєнного часу. Згідно з положеннями статті 50 Конституції України, відповідна інформація не підлягає засекреченню» [4, с. 298].

Вважаємо потрібним наголосити, що законодавство не містить жодних спеціальних положень щодо обмеження доступу до інформації в сучасних умовах. Так само відсутні норми, які можна було б ігнорувати. Відповідно до ст. 13 ЗУ «Про доступ до публічної інформації», всі розпорядники інформації, незалежно від нормативного акта, на підставі якого вони працюють, при прийнятті рішень стосовно доступу до інформації повинні керуватися цим Законом [2]. Таким чином, правила щодо обмеження доступу до публічної інформації залишаються незмінними, проте зазнали трансформацій обставини, за яких ці правила варто використовувати. Зокрема, існування реєстрів значно полегшує повсякденні операції в мирний час, але у воєнний період зростає ризик неправомірного використання інформації з реєстрів агресором, що ставить під загрозу безпеку країни, бізнесу та громадян [1, с. 146]. Відповідно до обставин розпорядник матиме право відхилити запит на інформацію лише за наявності підстав, чітко визначених чинним законодавством. Зокрема, ст. 22 Закону України «Про доступ до публічної інформації» містить перелік підстав для відмови у задоволенні запиту, а також визначає, що у відмові повинна бути вказана мотивована причина [2]. При цьому строки розгляду запитів залишаються незмінними. Проте, неспроможність оперативно опрацювати запити та надавати відповіді в умовах воєнного стану зумовлена тим, що ключова увага державних органів та органів місцевого самоврядування, відповідно до ст. 8 ЗУ «Про правовий режим воєнного стану», має приділятися заходам, що націлені перш за все на упередження загроз, відбиття збройної агресії та гарантування національної безпеки [5].

Таким чином, обмеження доступу до відомостей допускається винятково у випадках, коли це необхідно для державної безпеки, збереження цілісності території або забезпечення громадського спокою. Це робиться з метою недопущення заворушень, а також злочинних діянь. Крім того, обмеження можливе для охорони здоров'я населення, захисту прав, честі та гідності

громадян. Запобігання розголошенню конфіденційної інформації та підтримка авторитету судової влади також є вагомими причинами для обмеження такого права.

Для прикладу доцільно розглянути Постанову Верховного Суду від 14 лютого 2025 року у справі №420/20384/23. У даній ситуації Верховний Суд акцентував увагу на тому, що норми ч. 2 ст. 6 ЗУ «Про доступ до публічної інформації» окреслюють передумови для обмеження доступу до відомостей, а не підстави для їх надання. Цей підхід ґрунтується на положеннях ст. 1 цього Закону, яка закріплює презумпцію відкритості публічної інформації, доступ до якої може бути обмежений виключно тоді, коли розпорядник інформації обґрунтує це, використовуючи «трискладовий тест». Доведення факту можливості обмеження доступу до інформації покладається на розпорядника публічної інформації [6].

Отже, зарахування відомостей до розряду з обмеженим доступом не означає автоматичну відмову у їхньому наданні. Розпорядники повинні керуватися «трискладовим тестом», розглядаючи звернення. Безпідставна відмова у наданні інформації є неправомірною [6]. Аналізуючи рішення судів у справах про оскарження відмов суб'єктів владних повноважень щодо надання відповідей на запити про публічну інформацію, можна зробити висновок, що у рішеннях про відмову у доступі до конкретної публічної інформації недостатньо просто послатися на законодавство, оскільки така відповідь буде визнана непереконливою.

Не менш суттєвим є питання обмеження доступу до екологічних відомостей. Зважаючи на російську агресію проти України та її нищівні наслідки, критично важливим є забезпечення доступу до екологічної інформації. Адже це ключова запорука здійснення та охорони прав кожного громадянина на безпечне для життя та здоров'я. Безумовно, враховуючи повномасштабне вторгнення, гарантувати та повною мірою забезпечити цей доступ для всіх громадян на території всієї держави, як це було в мирний час, наразі неможливо. Війна спричинила низку тимчасових обмежень щодо поширення інформації, та на вільний доступ до даних про навколишнє середовище [7, с. 140]. Проте, як уже зазначалося, доступ до такої інформації не може бути обмежений повністю.

Отже, введення воєнного стану не анулює право громадян на доступ до інформації, а обмеження доступу до неї допускається виключно з огляду на інтереси національної безпеки, цілісності території чи громадського порядку, та повинно бути суворо обґрунтованим, відповідно до положень законодавства. Це зумовлено тим, що в умовах воєнних дій, доступ до інформації набуває значення ключового юридичного інструменту, здатного рятувати життя та забезпечувати захист здоров'я особистості.

Список використаних джерел

1. Голубенко І.І. Правові питання реалізації права на доступ до публічної інформації в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 23. С. 144-147.

2. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011, №2939-VI. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17/conv#n40> (дата звернення: 16.05.2025).

3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996, №254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 16.05.2025).

4. Ярема О.Г., Лазар А.Я. Деякі аспекти обмеження інформаційних прав громадян в умовах воєнного стану. *Конституційні права і свободи людини та громадянина в умовах воєнного стану: матеріали наукового семінару* (23 червня 2022 р.). Львів: ЛьвДУВС, 2022. С. 295-298.

5. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015, №389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 16.05.2025).

6. Постанова Верховного Суду від 14 лютого 2025 року у справі №420/20384/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125173110> (дата звернення: 16.05.2025).

7. Антонюк У. В. Правові аспекти доступу до екологічної інформації в Україні в умовах воєнного стану. *Київський часопис права*. 2023. №1. С. 136-141.

Русанівський Сергій Віталійович,
здобувач кафедри криміналістики та
судової медицини Національної академії
внутрішніх справ

ПОЧАТКОВИЙ ЕТАП РОЗСЛІДУВАННЯ ПЕРЕВИЩЕННЯ ВЛАДИ АБО СЛУЖБОВИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ПРАЦІВНИКОМ ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ З ЗАСТОСУВАННЯМ ЗБРОЇ ЧИ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

На початковому етапі розслідування важливо орієнтуватися в усіх обставинах події, яку потрібно дослідити. Це включає з'ясування фактів, які повинні бути досліджені, та отримання вихідних даних для планування розслідування. Також необхідно зібрати та зафіксувати докази, які можуть бути втрачені протягом короткого часу, а також встановити, знайти та затримати злочинця по гарячих слідах. На наступному етапі розслідування проводиться збирання, перевірка та оцінка доказів для повного встановлення всіх обставин кримінального провадження.

Основна спрямованість початкового етапу розслідування – інтенсивний пошук, виявлення і закріплення доказів шляхом проведення СРД [1]. На цьому